

Sosyal Bilimlerde Kullanılan Tarihlendirme Anlatımları İçinde MÖ/MS (Milattan Önce/Milattan Sonra) ve GÖ (Günümüzden Önce) Kısaltmaları Üzerine

Anıl Yılmaz*

ORCID 0000-0002-9722-0012

Öz

Modern tarihçilikle ilgili bakış açısı yaygınlaşmadan önce, geçmiş ile ilgili belirli bir tarih vermeye çalışan Batılı sosyal bilimciler, Hz. İsa'nın doğum tarihinin öncesine ya da sonrasına atıf yapmaktaydılar (MÖ./MS. ya da İÖ./İS.). Bununla birlikte, özellikle Orta Doğulu tarihçilerin Hz. Muhammed'in Hicretini temel alan ve farklı bir takvim sistemi üzerinden yapılan düzenlemeyi kullanmakta olduklarına tanık olduk. Müslüman ülkelerin takvimleri, Orta ve Yeni Çağlardan biraz farklılık gösterir. Örneğin İran ve Afganistan'da, Büyük Selçuklulardan kalan bir gelenekle, takvimin başlangıcına hala Hicret kaynaklık ederken 'bir yılı', 'ay döngüsü' üzerinden değil, 'güneş döngüsü' üzerinden hesap etmektedirler. Osmanlı İmparatorluğu'nda da başlangıçta Hicri takvim kullanılmış, daha sonra da Rumi takvime geçilmiştir. Ancak bugün Anadolu'daki Türkler Gregoryen uygulamayı tercih etmişlerdir. Bu sebeple bugün Osmanlıların yaptıkları eserlerin tarihi üzerine fikir yürütürken bazı düzenlemeler yapmak durumunda kalıyoruz. Araştırmacılar, tarihlendirme konusunda takvim sistemlerine bağlı olmak durumunda kalıyorlar. İster Hicri takvimi düzelterek kullanalım ister doğrudan miladi takvim içinden bir tarihlendirme yapalım; son zamanlarda bilimler arası ilişkilerin artmasıyla birlikte, tarihlendirme ile ilgili kullanılan terimlerin yanına, yeni bir ifade girmiştir. Örneğin fen bilimciler, geçmiş ile ilgili özellikle radyolojik metodlar uygulayarak ulaştıkları sonuçları değerlendirirken tarih önerilerine 'Günümüzden Önce' (GÖ) ifadesini kullanmaya başladılar. Çalışma bu ifadelerin kullanılabilirliklerini sorgulamak üzere bir öneri getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih düşme, Milattan Önce, Milattan Sonra, Günümüzden Önce.

Gönderme Tarihi: 20/11/2018

Kabul Tarihi:10/12/2018

* Doç.Dr. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk İslam Arkeolojisi Bölümü, E-Posta:yilmazanil@yahoo.com

On the Usage of “Before Christ (BC)”, “Anno Domini (AD)” and “Before Present (BP)” in Social Science

Abstract

Before modern historiographic methods were accepted by the academicians, European social scientists prefer to give a specific date about the past mostly refer the resurrection date of Jesus Christ (BC/AD). Whereas Middle Eastern historians, whom wanted to choose a different religious reference agreed on Hz. Muhammad’s hijrat. So researchers are directly dependent on calendar systems for dating. The calendars of Muslim countries differ slightly during in the Middle and the Modern Ages. In Iran and Afghanistan, for instance, with a tradition from the Great Seljukid Empire the beginning of the calendar is based on the Hijrat of the prophet but annual cycle is based on the solar circle. Even the Ottoman Empire, used Hijri calendar at the beginning, but then Rumi calendar had to be accepted. However, Turks in Anatolia converted to Gregorian practice. That’s why, we have to make some adjustments when to mention the works of Ottomans who use the Hijri calendar (based on lunar). Whether we use the Hijri calendar by calibrating it or our dating’s are extracted directly from Gregorian calendar, a new expression has been introduced to scientific world: BP (Before Present). It is derived from inter-discipliner studies. Scientists as physicist or biologist who interested in radiology, tend to use this expression. The study questions how to use these statements in social science.

Keywords: Chronogram, Before Christ, Anno Domini, Before Present

Received Date: 20/11/2018

Accepted Date: 10/12/2018

ИСПОЛЬЗУЕМАЯ В ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУКАХ

ИСТОРИЧЕСКОЕ АББРЕВИАТУРА ДАТИРОВАНИЕ

ДРХ/ПРХ (ДО РОЖДЕСТВА ХРИСТА И ПОСЛЕ РОЖДЕСТВА ХРИСТА)

ИЛИ ДСД (ДО СЕГОДНЯШНИХ ДНЕЙ)

Резюме

Западные социологи, до формирования современной историографии для определения исторического цикла использовали определение до и после рождества Иисуса Христа (ДРХ/ПРХ или ДХ/ПХ). Однако, особенно ближневосточные историки использовали совсем другую календарную систему, опираясь на Хиджры Пророка Мухаммеда. Календари мусульманских стран Средневековья и Нового Века немного отличаются: например, в Иране и Афганистане, по традиции Великих Сельджуков, они все еще используют Хиджр как начала календаря, и «один год» рассчитывается не по «лунному циклу», а по «солнечному циклу». В Османской империи сначала использовался исламский, а затем Римский календарь. Однако сегодня турки в Анатолии предпочитают исторический цикл после рождества Христа. По этой причине для дотирование произведений османов мы вынуждены сделать некоторые поправки. Исследователи для дотирования должны использовать один из календарных систем. Давайте использовать календарь хиджры, или дату прямо из григорианского календаря; Последнее время, с ростом межнаучных отношений, появилось новое выражение наряду с терминами, используемыми в датировании. Например ученые, применяя радиологические методы начали использовать термин дотирования как «До Сегодняшних Дней» (ДСД). В исследовании предлагается анализировать применимость этих утверждений.

Ключевые слова: история, до рождества Христа, после рождества Христа, До Сегодняшних Дней

Получено: 20/11/2018

Принято: 10/12/2018

Giriş

Tarih düşmeye çalışmak, ilk imparatorluklara kadar uzanıyor gibi görülmektedir. Bu soruna çözüm üretmeye çalışan eskiçağ insanı, yılları; imparatorlarının hüküm sürdükleri süre ile açıklamaya çalıştı. Günümüzde daha anlaşılabilir bir uygulama söz konusudur. Türkiye’de sosyal bilimlerde çalışılan araştırmacılar, geçmişle ilgili bir tarih verecekleri zaman genellikle MÖ. (Milattan Önce) ya da MS. (Milattan Sonra) tabirlerini kullanmaktadırlar. Pek çok konuda olduğu gibi bu yaklaşımın da temelinde Avrupa etkisi vardır. MS. II. binyılın hemen başında Hz. İsa merkezli bir bakış açısı geliştiren Katolik mezhebi üyeleri, tarihi Hz. İsa’nın doğumu ile başlatmışlardır.¹ Ya öncesi için? Avrupa’da resmi dilin Latince olması “Ante Christum natum” yani “İsa’nın doğumundan önce” anlamına gelen bir ifade türetmelerine sebep oldu.² Son zamanlarda çalışmalarında “din” ile ilgili bir gönderme yapmak istemeyen bazı batılı araştırmacılar ise BCE. ya da CE. (Before Common Era ya da Common Era) ifadesini tercih etmeye başladılar.³ Bu ifade Türkçe araştırmalar içinde kullanılmaz. Bu yüzden bir tercümesi de yoktur sözlüklerde BCE, “Ortak/Bilinen Dönemden Önce”; CE ise, “Ortak/Bilinen Dönem” olarak çevrilebilir, ancak görüldüğü üzere bir anlam vermez.

Günümüzde Türkiye’de de “tarikhlendirme” yapabilmek için çoğunlukla “milat” tercih edilmektedir, ancak bazı farklı uygulamalar da bulunmaktadır.

Tarihi süreç

İlk Osmanlı kroniklerindeki tarihler, Arap kroniklerinde olduğu gibi Hicret’e atıf yapılarak verilmektedir. Ancak 17.yy. kroniklerine, özellikle de batı kaynaklarından aktarılmış tercüme eserlere baktığımızda “milat” kelimesine rastlıyoruz. Erken diyebileceğimiz bir tarih olan 17.yy.ın ortalarında Kâtip Çelebi tarafından tercüme edilen *Tarih-i Frengi Tercümesi*’nde, tercüman milattan (ya da İsa’dan) sonra gelişen olaylar için

¹ Necmettin Alkan, “Tarihin çağlara ayrılmasında ‘Üç’lü sistem ve ‘Avrupa merkezli’ tarih kurgusu”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2, sy. 9, (2009): 32.

² İngilizce, BC. [Before Christ]; Almanca, v. Chr [Vor Christus]; Fransızca, av.J.-C. [Avant Jésus-Christ]; Rusça, до н.э [До Христа / Da Hrista].

³ T. Irwin Dale v.dğr., *History of the World Christian Movement*, Edinburg, T&T Clark Publication, 2001, xi.

orijinal kitabın yazarı Carion'un ifadelerini,⁴ “milâdın 183 sâlında; milâdın 195 sâlında; milâdın girü 196 sâlında” [miladın 183 yılında; miladın 195 yılında; miladın yine 196 yılında] şekliyle aynen tercüme etmiştir.⁵

Bununla birlikte, Osmanlı imparatorluğu dönemine 19 yy. çevirileri “BC.” tabirini karşılamak üzere ağırlıklı olarak “kable’l-milad” ifadesini kullandı. Örneğin Şemseddin Sami h. 1306 (m. 1889) yılında basılan kitabında Ayasluğ/Efes’in tarihini anlatırken, “kable’l-milad” [milattan önce] ve “ba’de’l-milad” [milattan sonra] terimlerini tercih etmektedir.⁶ Bu yaklaşım Cumhuriyetin ilk dönemlerinde de yaygındır. 1927 baskılı *Cihan Tarihinin Umumi Hatları* adlı kitapta, Mısır’ın eski tarihi ile ilgili bölümde; İskender döneminden bahsedilirken “milattan evvel”, Ramses bahsi geçen bölümde ise “kable’l milad” ifadeleri kullanılmıştır.⁷

Cumhuriyet döneminde müfredat için hazırlanan resmi tarih kitaplarında ise bu sefer “ME.” (Miladdan Evvel) ifadesine denk geliyoruz.⁸ Batıyla ilişkilerin daha da artması, literatürümüze “milat” kelimesiyle birlikte “İsa” kelimesinin de kullanımına yol açmış ve MÖ., İÖ. (İsa’dan Önce) kısaltmasıyla birlikte kullanılagelmiştir. Bugün çoğu zaman “başlangıç” anlamına gelen “milat”⁹ tabiri ile birlikte az da olsa İÖ. kısaltması kullanılmaktadır.

Son yıllarda Türkiye’de yeni bir önerme ile karşı karşıyayız: Bu öneri “Milad” ve “İsa” tabirlerini kaldırıp, “Günümüz” ifadesini öne çıkararak “Günümüzden Önce”ye atıf yapmaktadır ve GÖ. kısaltması ile ifade edilmektedir.

Bu terimin de çıkış noktası araştırıldığında “milad” kavramının ortaya çıkmasıyla benzer bir süreç yaşadığı görülür. Günümüzde, bilimler arası ilişkiler arttığından farklı disiplinler birbiri ile ortak yayınlar yapmaya başlamışlardır. Fizik biliminin ilgilendiği elementlerin radyolojik yarılanma süreçlerinin hesaplanması, arkeolojiye tarihlendirme yapabilme konusunda

⁴ Carion, *Les Chroniques de Iean Carion Philosophe*, trad. en François par Maistre Iean le Blond, Paris, 1553, vr. 34b. Carion’u Fransızcasından tercüme eden Ayşe Kayapınar’a ve Osmanlıca tercümedeki düzeltmeleri için de Aslıhan Dinçer Dağhan’a teşekkür ederim.

⁵ İbrahim Solak, *Kâtib Çelebi-Târih-i Frengi Tercümesi*, Konya: Palet Yayınları, 2010, 77.

⁶ Şemseddin Sami, *Kamusu’l Alam*, C. I, İstanbul, 1306, 506.

⁷ H.C. Delos, *Cihan Tarihinin Umumi Hatları*, C. I, Çev.: Maarif Vekaleti Muallimler Heyeti, İstanbul: Devlet Matbaası, 1927, 143, 145.

⁸ *TARİH IV*, Türkiye Cumhuriyeti, İstanbul, 1934, sy. 1.

⁹ ‘İsa peygamberin doğum günü’; ‘herhangi bir olayın başlangıcı’ (Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Baskı, 1395).

büyük yardımı olmaktadır. Bunlardan biri olan ve kısaca C14 olarak bilinen yöntem, organik temelli malzemelerin içinde bulunan karbon izotopunun yarılanma süresinin hesaplanması üzerine kurgulanmıştır. Malzeme içindeki karbon, canlının yaşam süresi sona erdikten sonra yarılanmaya başladığı için, çıkan sonuç “günümüzden önceye” gitmektedir. İşte bu esnada bir fizikçi için “tarihlendirme” esnasında çok da anlam ifade etmeyen “milat” ya da “İsa” kelimesi yerine, “günümüz” kelimesi (P [Present]) ön plana çıktı, elde edilen tarih te “Günümüzden Önce”ye (BP [Before Present]) gönderme yaptı. Başlangıçta elde edilen tarihlerin “kalibre edilmesi” sonuçları daha anlaşılabilir kılıyordu. Bu sebeple bazı radyologlar, yaptıkları uygulamanın anlaşılabilirliğini arttırmak için, buldukları tarihi “kalibre” etmenin daha doğru olacağını düşünüyorlardı.¹⁰

Türk akademisyenler arasında da bu ifade ilk olarak, Avrupa örneklerinde olduğu gibi coğrafyacılar, jeologlar ve biyologlar gibi Fen bilimi ile uğraşanlar arasında kullanılmaya başlanmıştır.¹¹ Fakat Fen bilimcilerle ortak yayın yapan ya da onların sonuçlarını kullanan arkeologlar da, bir şekilde bu yeni terimi çalışmalarında kullanmaya başladılar.¹² Bu sebepten ötürü bilimsel bazı dergiler ve yayınlar, kullanılan kısaltmalar

¹⁰ Bununla birlikte Cambridge Üniversitesinde, Biyologların oluşturduğu bir komisyonca yazdırılan ve ilk baskısını daha 1994 yılında yapmış kitapta, C14 metodu ile elde edilen sonuçlarının, araştırmacılar, yayıncılar ve editörler tarafından nasıl kullanılması gerektiği yönünde bir öneri de bulunmaktadır. (E.J. Huth (ed.), *Scientific Style and Format – The CBE Manual for Authors, Editors and Publishers*, Ed.: Style Manual Committee Council of Biology, Cambridge: 6. Baskı, Cambridge University Press, 2002, 494-495).

¹¹ Oktay Çetin, v.dğr., “Haliç ve güney Boğaziçi’nden alınan Mollusk kavkılarının Elektron Spin Rezonans (ESR) yöntemiyle tarihlendirilmesi”, *VI. Arkeometri Sonuçları Toplantısı 28 Mayıs – 1 Haziran 1991*, Ankara (1991): 51, 54.

¹² Metin Özbek, “Neolitik toplumlarda baş ve tüm bedeni alçılama geleneği: Anadolu ve Yakınoğu’dan bazı örnekler”, *TÜBA-AR 8*, (2005): 128; Oktay Belli, “Kağızman Çallı (Kars) kaya üstü resimleri – Türkiye’de 2003-2004 yılında yapılan araştırma ve kazılar”, *TÜBA-AR 8*, (2005): 139; Oktay Belli, “Doğu Anadolu’dan insan biçimli anıtsal taş heykel - Türkiye’de 2003-2004 yılında yapılan araştırma ve kazılar”, *TÜBA-AR 8*, (2005): 142; Işın Yalçınkaya v.dğr., “Türkiye’de 2005 yılında yapılan araştırma ve kazılar – Karain mağarası”, *TÜBA-AR 9*, (2006): 147-148; Zeynep Kızıltan, “Marmaray-Metro projesi kurtarma kazıları: Yenikapı-Sirkeci ve Üsküdar istasyonları arkeoloji çalışmaları ve İstanbul’un 8 bin yılı”, *Hayalden Gerçeğe Bir İstanbul Öyküsü Marmaray*, Ankara: Kesişim Yayıncılık, 2014, 54-79; Oya Algan v.dğr., “Yenikapı kazıları jeoarkeoloji çalışmaları”, *Hayalden Gerçeğe Bir İstanbul Öyküsü Marmaray*, Ankara 2014, 131, ...

Yayınlarında radyolojik tarihlendirme yöntemlerini kullanan bazı batılı akademisyenlerde de benzer mantık vardır: Victor H. Mair, “The Rediscovery and Complete Excavation of Ördek’s Necropolis”, *The Journal of Indo-European Studies* 34, sy. 3&4, (2006): 280.; W. William Fitzhugh, “The Mongolian deer stone–khirigsuur complex: Dating and organization of a late Bronze Age menagerie”, *Current Archaeological Research in Mongolia*, Bonn 2009, 196.

hakkında düzenlemeler yapmak zorunda kaldı. Örneğin, Türkiye Bilimler Akademisinin arkeoloji ile ilgili yayını Tüba-Ar, yayın ilkeleri arasında MÖ., MS., kullanımının yanında GÖ.’nün de nasıl kullanılması gerektiğini belirtmektedir.¹³ Yine Anadolu’nun arkeolojik envanterinin çıkarılmasına büyük katkı sağlayan TAY’ın (Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri), proje içinde kullanılacak kısaltmaların nasıl olması gerektiği yolunda yaptığı uyarıda, MÖ./MS., İÖ./İS. yanında GÖ. ibaresi dikkat çekmektedir.¹⁴

Öngörüyoruz ki, GÖ. kısaltması özellikle farklılık yaratmak isteyen yeni nesil akademisyenler arasında yer bulabilir ve Türk literatüründe daha çok kullanılabilir. Peki, bilimsel bir yaklaşımda ya da devinim içinde olan dil’in içine yeniliklerin girmesi, düşüncelerimizin yeni ifadelerle yansıtılması (kaleme alınmasında) ne gibi bir yanlışlık olabilir?

Bilim insanının tercih ettiği ifade tarzının nasıl olması gerektiğini ya da dilin içine yeni terimler nasıl ve hangi yollarla girmelidir? gibi bir tartışmanın içine de girecek değiliz. Ancak bilim insanının her şeyden önce “açık ve anlaşılır” olması gerektiğini düşünüyoruz. Özellikle sosyal bilimlerde, hele bir de diliniz ağıdalıysa, o zaman anlaşılabilirliğin artması için daha da dikkatli olmamız gerekiyor. Üstelik önemli olan sadece o an değil, zamanınızı aşıyorsanız örneğin yüzyıllar sonra da okunup anlaşılıyorsanız/tartışılıyorsanız o zaman bilim insanı görevinizi yerine getirmiş sayılırsınız.

Tartışma

Bu olguyu konumuza, örneklendirerek şöyle bağlamak isterim: Wilhelm Radloff’un Sibirya çalışmaları, Türk dünyası çalışanları için başucu kitaplarıdır. Radloff bu coğrafyaları 1860lı yıllardan itibaren taramaya başlamıştır. 1895 yılında yayınladığı bir eserde, Kül Tigin’in ölüm yılını 731 olarak belirtmiştir.¹⁵ Eğer GÖ. kullanma mantığı, Radloff döneminde bilim dünyası içine girmiş olsaydı, Kül Tigin’in ölüm tarihi ile ilgili bilgi verirken GÖ. 1164’de ölen bir prensten bahsetmesi gerekirdi. Aynı yazarın daha önce, 1892 tarihli bir başka çalışmasında¹⁶ yine Kül Tigin’in ölümü için bu sefer GÖ. 1161 yılını ifade etmesi gerekiyordu. Yukarıda belirttim,

¹³ TÛBA-AR. “Tüba-Ar genel yazım kuralları”, Editörler: Şevket Dönmez-Musa Kadioğlu-Harun Ürer-Gamze Sart-Gocha R. Tsetskladze, TÛBA-AR 18, (2015): 228.

¹⁴ <http://www.tayproject.org/bibkisaltma.html>, (24.02.2016).

¹⁵ Wilhelm Radloff, *Die Altürkischen Inscriften der Mongolei*, Sank Peterburg 1895, 3.

¹⁶ Vilhelm V. Radlovitç, *Atlas – Drevnostey Mongoly (Trudi Orhonskoy Ekspeditsiy)*, Sanktpeterburg: Tipografiya İmperatorskoy Akademiy Nauk, 1892.

Radloff Türklük çalışmaları için kaynak eserler kaleme almıştır. Dolayısıyla sadece Türkçe'ye değil, İngilizce ve Almanca gibi pek çok farklı dile tercüme edilmiştir. O halde her bir tercüme için basım yılı dikkate alınarak mı, Kül Tigin'in ölüm yılı için bir düzenleme yapacaktık?

Bahsi geçen konu ile ilgili bir başka kaynak kitap da, Tekin'in *Orhon Yazıtları*'dır.¹⁷ O halde Tekin de Kül Tigin'in ölümünden bahsederken, kitabın basım yılını dikkate alarak, GÖ. 1257 tabirini kullanmalıydı. Yine Grousset'in *Bozkır İmparatorluğu* adlı kitabında¹⁸ Kül Tigin'in ölüm tarihi için GÖ. 1262 yılı belirtilmeliydi. Ancak bu tarihi gören okuyucu elindeki kitabın, 1993 yılında II. baskısını yapmış nüsha olduğunu da bilmesi gerekir. Çünkü Türkiye'deki ilk baskı 1980 yılında yine aynı yayınevi tarafından, İngilizce baskı ise 1970 yılında Londra'da yapılmıştır.¹⁹ Dolayısıyla okur her seferinde kitabın baskı yılına göre Kül Tigin'in ölüm yılını kendi kafasında kalibre etmek zorunda kalacaktır. Bu durumda Kül Tigin ile ilgili çalışma yapacak biri, sadece bu 3 kişinin çalışmalarında bile GÖ. ile başlayan (1164, 1161, 1257 ve 1262) dört farklı tarihle karşılaşacaktır.

Böyle bir düzenlemeyi takip etmek öyle tahmin ediyoruz ki, hiçbir akademisyenin uğraşmak istemeyeceği bir iştir. Uğraşmaktan ziyade bu durum; dikkat dağıtan, okuyucuyu asıl konudan uzaklaştıran bir uygulamadır. Hali hazırda “tarih düşmek” ile ilgili çok da yadırgamadığımız bu yaklaşım, yukarıda belirttiğimiz gibi aynı eserin ikinci ya da üçüncü basımları esnasında daha büyük sorun yaratacaktır diye düşünüyoruz.

Konunun problematik olduğunu, akademisyenlerin kendi aralarındaki konuşmalarda zaman zaman dile getirildiğini de biliyoruz. Bu sebeple Fen Bilimleri disiplini almış akademisyenler de durumun sorun yaratacağını fark etmiş olmalı ki, C14 sonuçlarında çıkan tarihleri -kendi ifadeleri ile- kalibre edilerek göstermişlerdir. Örneğin Kartalkanat, Şekil 4'te BP. (Before Present [Günümüzden Önce]) ile verdiği sonuçları, tablonun altında BC. ile gösterilmiş, metin içinde ise tamamen MÖ. kısaltması kullanarak açıklamıştır.²⁰

¹⁷ Talat Tekin, *Orhon Yazıtları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1988.

¹⁸ Rene Grousset, *Bozkır İmparatorluğu Attila-Cengiz Han-Timur*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, II. Baskı, 1993, 120.

¹⁹ Rene Grousset, *The Empire of the Steppe – A History of Central Asia*, Trans. from French: Naomi Walford, London: Rutger University Press, 1970.

²⁰ Ahmet Kartalkanat, “Anadolu’da madencilik tarihçesi ile ilgili yeni bir bulgu; 2500 yıllık cevher teknesi”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* 134, (2007): 37, şekil 4; Jan

Sonuç

Disiplinler arası ilişkiler sonucu yapılan çalışmaların, bilgiye büyük katkılar yaptığı yadsınmaz bir gerçektir. Ancak iki farklı terminoloji kullanan bilim dallarının ortak bir dil geliştirmesi ve gelecekte karşılaşılabilecek teknik sorunları da dikkate alarak bir sonuç üretmeye çalışmaları gerekmektedir.

Nihayetinde Fizik, Biyoloji ya da Coğrafya bilimi ile ilgilenenlerin daha anlaşılabilir olmak için kullandıkları ‘Günümüzden Önce’ (GÖ) ifadesini kullanan bakış tarzı, Sosyal Bilimler içinde özellikle Tarih (Arkeoloji, Sanat Tarihi, Dil Bilim hatta Edebiyat) ile uğraşanların kesinlikle uzak durmaları gereken bir yaklaşım olduğunu ileri sürmek istiyoruz. Bu durum bugün olmasa bile yakın bir gelecekte, geçmişe dönük düzenlemeleri zorunlu kılacak bir uygulamaya dönüşecektir diye düşünüyoruz.

Dolayısıyla Sosyal Bilimler alanında yayın yapan araştırmacılar ve onların çalışmalarını yayımlayan editörlerinin konuya daha analitik yaklaşımları gerektiğini öneriyoruz.

Krzyztof Bertram, “Probleme der Ostanatolischen / Südkaukasischen bronzzeit: ca. 2500-1600 v.u.Z.”, *TÜBA-AR* 8, (2005): 77. Karakanat, çalışmalarının aynı zamanda tarihçilere de veri sağladığını bildiğinden diğer makalelerinde de aynı hassasiyeti gösterir: Ahmet Kartalkanat, “Bolkar dağlarındaki eski işletmeler vadisinde yeni yaş bulguları ve ilk maden ruhsatı: Yazılıtaş (Niğde)”, *Türkiye Jeoloji Bülteni* 57, sy. 2, (2014): 53-71.

Kaynakça

ALGAN, O., YALÇIN, M. N. ve ÖZDOĞAN, M., “Yenikapı kazıları jeoarkeoloji çalışmaları”, *Hayalden Gerçeğe Bir İstanbul Öyküsü Marmaray*, Editörler Şöhret Baltas - Şafak Altun, Ankara (2014): 130-141.

ALKAN, N., “Tarihin çağlara ayrılmasında ‘Üç’lü sistem ve ‘Avrupa merkezli’ tarih kurgusu”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9, Cilt 2, (2009): 23-42.

BELLİ, O., “Kağızman Çallı (Kars) kayaüstü resimleri – Türkiye’de 2003-2004 yılında yapılan araştırma ve kazılar”, *TÜBA-AR* 8, (2005): 138-140.

....., “Doğu Anadolu’dan insan biçimli anıtsal taş heykel - Türkiye’de 2003-2004 yılında yapılan araştırma ve kazılar”, *TÜBA-AR* 8, (2005): 141-143.

BERTRAM, J. K., “Probleme der Ostanatolischen / Südkaukasischen bronzezeit: ca. 2500-1600 v.u.Z.”, *TÜBA-AR* 8, (2005): 61-84.

CARION, *Les Chroniques de Jean Carion Philosophe*, trad. en François par Maistre Jean le Blond, Paris: 1553.

ÇETİN, O., ÖZER, A. M., GÖKSU, H. Y., BULUR, E. ve MERİÇ, E., “Haliç ve güney Boğaziçi’nden alınan Mollusk kavkılarının Elektron Spin Rezonans (ESR) yöntemiyle tarihlendirilmesi”, *VI. Arkeometri Sonuçları Toplantısı 28 Mayıs – 1 Haziran 1991*, Ankara (1991): 51-58.

DELOS, H.C., *Cihan Tarihinin Umumi Hatları*, C.I, Çev.: Maarif Vekaleti Muallimler Heyeti, İstanbul: Devlet Matbaası, 1927.

FITZHUGH, W. W., “The Mongolian deer stone–khirigsuur complex: Dating and organization of a late Bronze Age menagerie”, *Current archaeological research in Mongolia*, Edited by J. Bemmman, H. Parzinger, E. Pohl, and D. Tseveendorj, Bonn: Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität, (2009): 183–199.

GROUSSET, R., *The Empire of the Steppe – A History of Central Asia*, Trans. from French: Naomi Walford, London: Rutger University Press, 1970.

GROUSSET, R., *Bozkır İmparatorluğu Attila-Cengiz Han-Timur*, II. Baskı, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1993.

HUTH, E.J. (ed.), *Scientific Style and Format – The CBE Manual for Authors, Editors and Publishers*, Ed.: Style Manual Comitetee Council of Biology, 6. Baskı, Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

IRWIN D. T. ve SUNQUIST, S. W., *History of the World Christian Movement*, Edinburg: T&T Clark Publication, 2001.

KARTALKANAT, Ahmet, “Anadolu’da madencilik tarihçesi ile ilgili yeni bir bulgu; 2500 yıllık cevher teknesi”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* 134, (2007): 35-39.

KARTALKANAT, Ahmet, “Bolkar dağlarındaki eski işletmeler vadisinde yeni yaş bulguları ve ilk maden ruhsatı: Yazılıtaş (Niğde)”, *Türkiye Jeoloji Bülteni* 2, Cilt 57, (2014): 53-71.

KIZILTAN, Zeynep, “Marmaray-Metro projesi kurtarma kazıları: Yenikapı-Sirkeci ve Üsküdar istasyonları arkeoloji çalışmaları ve İstanbul’un 8 bin yılı”, *Hayalden Gerçeğe Bir İstanbul Öyküsü Marmaray*, Ankara (2014): 54-79

MAIR, Victor H., “The Rediscovery and Complete Excavation of Ördök’s Necropolis”, *The Journal of Indo-European Studies* 34, Sy. 3 & 4, (2006): 273-318.

ÖZBEK, Metin, “Neolitik toplumlarda baş ve tüm bedeni alçılama geleneği: Anadolu ve Yakındoğu’ndan bazı örnekler”, *TÜBA-AR* 8, (2005): 127-136.

RADLOVİTÇ, Vilhelm V., *Atlas – Drevnostey Mongolyy (Trudi Orhonskoy Ekspeditsiy)*, Sanktpeterburg: Tipografiya İmperatorskoy Akademiy Nauk, 1892.

RADLOFF, Wilhelm, *Die Alttürkischen Inschriften der Mongolei*, S. Peterburg: 1895.

SAMİ, Şemseddin, *Kamusu’l Alam*, C. I, İstanbul: 1306.

SOLAK, İbrahim, *Kâtib Çelebi – Târih-i Frengi Tercümesi*, Konya: Palet Yayınları, 2010.

TEKİN, Talat, *Orhon Yazıtları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

TÜBA-AR, “Tüba-Ar genel yazım kuralları”, Editörler: Şevket Dönmez – Musa Kadioğlu-Harun Ürer-Gamze Sart-Gocha R. Tsetskhladze, *TÜBA-AR* 18, (2015): 227-230.

YALÇINKAYA, I., KARTAL, M., “Türkiye’de 2005 yılında yapılan araştırma ve kazılar – Karain mağarası”, *TÜBA-AR* 9, (2006): 147-148.

Komisyon kitapları

TARİH IV,. *Tarih IV Türkiye Cumhuriyeti*, İstanbul: 1934.

TDK, *Türkçe Sözlük*, 10. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005.

İnternet Kaynakları

<http://www.tayproject.org/bibkisaltma.html> (24.02.2016)